

ARTIKLER

3

SKATTEGGING AV PERSONLIGE SKATTYTERE I ÅRENE 1947—1956

TAXATION OF PERSONAL TAX
PAYERS 1947—1956

OSLO 1957

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Skattlegging av personlige skattytere i årene 1947—1956.

Fra Statistisk Sentralbyrå's forskningsavdeling.¹

I skattedebatten reises av og til spørsmålet om hvor stor prosent av inntekten folk på forskjellige inntektsnivåer betaler i direkte skatt. Formålet med denne lille undersøkelsen er å studere hvordan slike prosenter har utviklet seg i etterkrigstiden.

Denne perioden har vært preget av sterk prisstigning, og det har av den grunn forholdsvis liten interesse å sammenlikne f. eks. skattleggingen av 10 000 kroner i 1947 med skattleggingen av 10 000 kroner i 1956. Reelt sett var jo kr. 10 000 i 1947 et langt større beløp enn kr. 10 000 i 1956. For hvert av årene 1947—1956 har en i stedet studert skattleggingen av inntektsbeløp som hadde samme kjøpeverne som henholdsvis kr. 10 000, kr. 20 000 og kr. 50 000 i 1955.

Mer konkret har en gått fram på denne måten. Først ble de 3 inntektsrekker, som hver for seg skal uttrykke et konstant realinntektsnivå, beregnet for årene 1945—1956 ved hjelp av levekostnadsindeksen. Ut fra tidligere skattevedtak beregnet en den skatt som ville blitt utliknet på disse inntektene. En fant så ut hvor stor skatt som måtte betales i hvert enkelt år. Den skatt som ble betalt i 1956, ble da satt til halvdelen av utliknet skatt på inntekten i 1954 pluss halvdelen av utliknet skatt på inntekten i 1955; den skatt som ble betalt i 1955, ble satt til halvdelen av utliknet skatt på inntekten i 1953 pluss halvdelen av utliknet skatt på inntekten i 1954; osv. De skatter som ble betalt i løpet av året, ble så regnet ut som prosent av inntekten i det året skatten ble betalt. Slike skatteprosenter er regnet ut for hvert av årene 1947—1956. Leseren bør merke seg at den skatt som betales i løpet av et år er satt i forhold til den inntekt som ble opptjent i samme år (altså ikke i forhold til den inntekten skatten er utliknet på).

Resultatet av undersøkelsen går fram av diagrammene I, II og III. Vi har for hvert inntektsnivå tegnet opp kurver for skatteklassene 1, 2, 3, 5 og 8. Diagram I viser kommuneskattene særskilt, diagram II viser statsskatten særskilt og diagram III viser alle inntektsskattene under ett. Både ved diagram I og III har vi lagt til grunn kommuneskattevedtakene for Oslo. (Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgiften er tatt med blant kommuneskattene.)

---

¹ Arbeidet med denne undersøkelsen er i det vesentligste utført av sekretær Arne Faye.

Skatteprosentene, slik de her er definert, vil for et bestemt år avhenge av inntekten i det året skatten betales og av skatten, som er utliknet på grunnlag av inntektene i de to foregående år. De inntekter det her er tale om, forutsettes å ha endret seg proporsjonalt med prisnivået — vi ser jo på skattleggingen av konstante realinntekter. To faktorer er følgelig avgjørende for den utvikling kurvene viser, nemlig prisutviklingen og de nominelle skattevedtak som på enhver tid har vært gjeldende.

Hvordan endringer i skattevedtakene påvirker resultatene, vil vi ikke omtale nærmere her. Vi bare minner om at skatten i et kalenderår avhenger av to skattevedtak. Således vil eksempelvis skatten for 1948 avhenge både av vedtaket for 1947-48 og 1948-49.

Prisene påvirker resultatene på to måter: (i) Hvis prisene går opp, vil den skatt som blir utliknet på en konstant realinntekt utgjøre en stadig økt andel av inntekten, hvis skattevedtakene ikke endres. Dette skyldes at skattevedtakene er basert på nominelle kronebeløp, og at de er progressive. (ii) Hvis prisene stiger fra den skattlagte inntekten opptjenes og til skatten betales, blir følgen at (nominal)inntekten i det året skatten betales, er større enn den (nominal)inntekten skatten ble utliknet på. Denne omstendighet virker i retning av at den prosent av inntekten som må avses til skattebetalinger, synker. Den førstnevnte virkningen av pristigningen vil vedvare (så lenge skattevedtaket ikke endres), selv om prisene bare stiger som en engangsforeteelse. Den sistnevnte virkningen vil derimot bare være til stede så lenge prisene i det året skattene betales, ligger over prisene i de årene den skattlagte inntekten ble opptjent.

Ved denne undersøkelsen har vi som nevnt tidligere nyttet levekostnadsindeksen som uttrykk for prisutviklingen. Livekostnadsindeksen har for de årene vi betrakter, variert slik:

1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
98	100	101	100	100	105	122	133	136	142	143	149

Vi skal gi noen korte kommentarer til diagrammene.

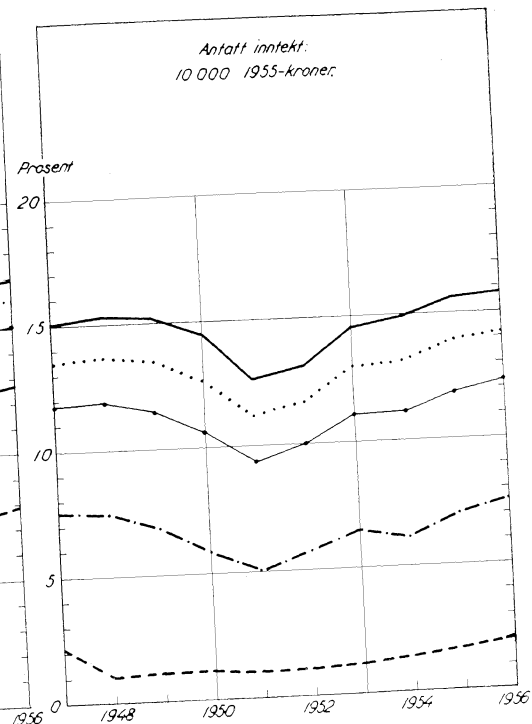
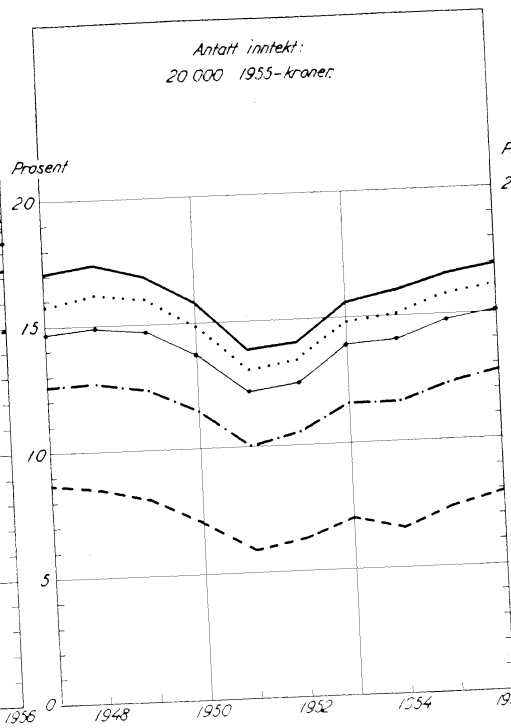
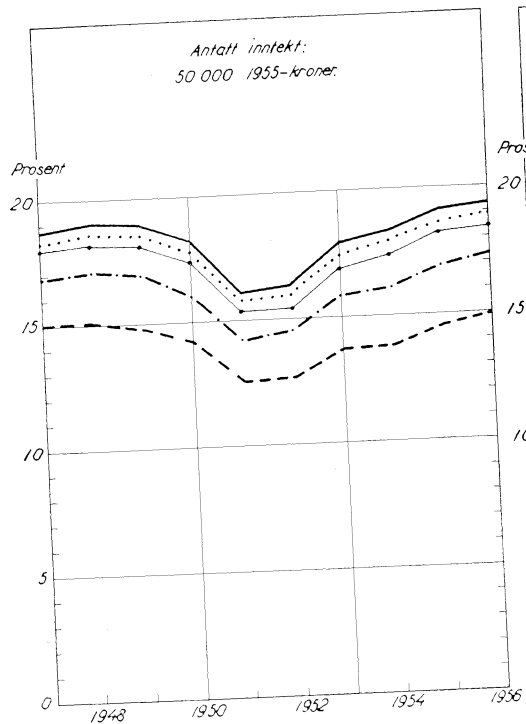
Kommuneskatt. Den prosent av inntekten som brukes til å betale kommuneskatt, varierer med inntekt og forsørgelsesbyrde. I skatteklasse 1 har en realinntekt på 50 000 1955-kroner ført til kommuneskatteprosenten varierende mellom 16,1 og 19,3 i årene 1947—1956. I skatteklasse 8 har i dette tidsrommet samme realinntekt gitt kommuneskatteprosenten mellom 12,6 og 15,0. De tilsvarende tall for en realinntekt på 10 000 1955-kroner er 12,7—15,8 for skatteklasse 1 og 1,1—2,2 for klasse 8.

Ser vi på utviklingen i kommuneskatteprosentene, viser disse ingen utpreget langtidstendens over perioden 1947—1956. For de fleste tilfelle vi har studert, har skattleggingen økt med noe mindre enn 1 pct. fra 1947 til 1956.

Det mest karakteristiske trekk ved utviklingen av kommuneskatteprosentene over årene 1947—1956 er at skattleggingen lå relativt lavt i 1951 og i 1952.

Betalt kommuneskatt i prosent av antatt inntekt.

- Skatteklass 1.
- ..... Skatteklass 2.
- Skatteklass 3.
- - - - Skatteklass 5.
- - - - Skatteklass 8.

I de fleste tilfelle vi har studert, utgjorde skattleggingen i disse årene 1 à 2 pct. mindre enn i de omkringliggende år. Dette gjelder til tross for at kommuneskattleggingen også i 1950 og 1953 ligger under skattleggingen i begynnelsen og i slutten av perioden 1947—1956. Av de skatteprosentene som er referert ovenfor, gjelder minimumstallene 1951. Maksimumstallene gjelder 1956 for skatteklasser 1 og 1947 for skatteklasser 8.

Utviklingen i den kommunale skattleggingen må, som skissert tidligere, dels forklares ut fra prisutviklingen i perioden og dels ut fra de endringer som har skjedd i skattevedtakene. Skattevedtakene ble gjort stadig lempeligere i årene 1949 til 1954 (i nominelle kroner). Prisstigningen var særlig sterk fra 1950 til 1951. Den lempelige beskatningen i 1951 og 1952 var i det vesentlige en midlertidig virkning av prisstigningen. Lemplingen i skattevedtakene har på den andre siden nesten oppveid den skjerpning i skattleggingen som ellers ville funnet sted i 1952 og følgende år som en varig virkning av prisstigningen.

Statsskatt. Statsskatteprosentene varierer sterkere med inntekten enn kommuneskatteprosentene. I hvert fall for middelhøye og høye inntekter kan vi legge til at variasjonene fra år til år også har vært større enn ved kommuneskatteprosentene. I skatteklasser 1, inntekt 50 000 1955-kroner, har statsskatteprosenten svingt mellom 35,7 og 21,7. For skatteklasser 8, med samme realinntekt, har prosenten ligget mellom 22,5 og 11,5. De tilsvarende tall for en realinntekt på 10 000 1955-kroner er 4,1—6,1 pct. for skatteklasser 1 og 0—1,7 pct. for skatteklasser 8.

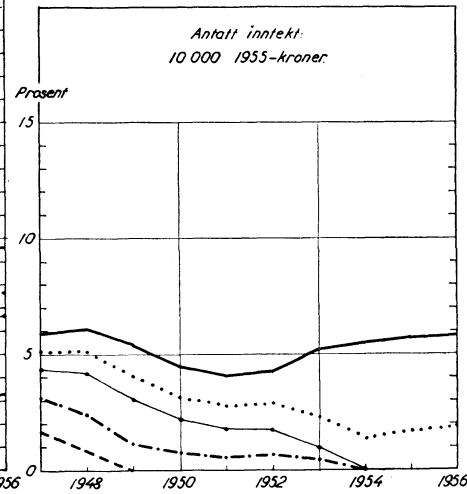
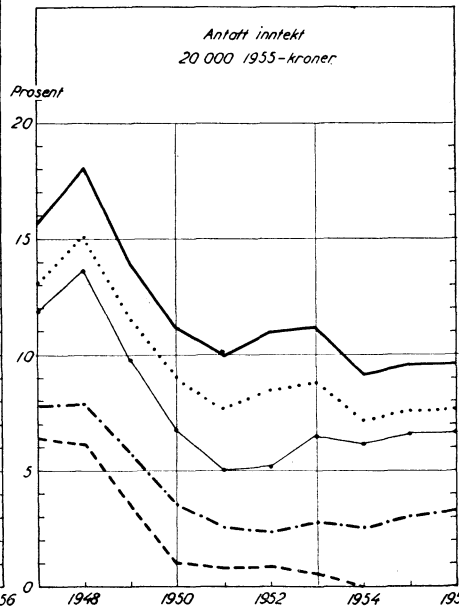
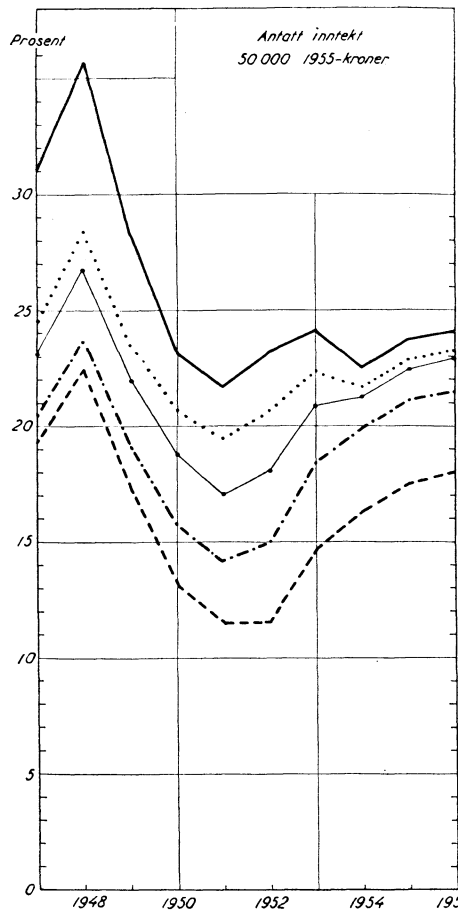
For de fleste tilfelle vi har studert, har statsskatteprosenten vist fallende tendens over perioden 1947—1956. Størrelsen av nedgangen varierer imidlertid fra tilfelle til tilfelle. I skatteklasser 1, realinntekt 50 000 1955-kroner, faller statsskatteprosenten fra 31,1—24,1. I skatteklasser 1, realinntekt 10 000 1955-kroner, viser skatteprosenten bare en nedgang fra 5,9 til 5,8.

Holder vi oss til skatteklasser 1 for store og mellomstore inntekter (dvs. 50 000 og 20 000 1955-kroner), er det mest karakteristiske trekk ved utviklingen at skattene lå relativt høyt i 1947, 1948 og 1949. Året 1948 er klart toppåret. I årene 1951—1955 har statsskattleggingen svingt omkring prosenten for 1950 med utslag som er mindre enn 1,5 pct. i begge retninger.

Statsskatteprosenten for skatteklasser 1, realinntekt 10 000 1955-kroner, har en utvikling som minner om utviklingen i kommuneskatteprosentene. Vi har altså lavest skattlegging i årene 1951 og 1952.

Vi vil sammenlikne utviklingen i skattleggingen til staten for de øvrige skatteklasser med utviklingen for skatteklasser 1. For årene 1947—1952 løp skatteprosentene for alle skatteklassene noenlunde parallelt. Fra 1952 til 1954 ble imidlertid forskjellen i skatteprosent mellom skatteklassene minsket for de høyere inntektene, mens den ble økt for mer vanlige inntekter. I 1951 var således forskjellen i skatteprosent mellom skatteklasser 1 og skatteklasser 3 4,6 pct. for inntekt 50 000 1955-kroner, mens forskjellen var 1,2 pct. i 1954. For inntekt

Betalt statsskatt i prosent av antatt inntekt.

lik 10 000 1955-kroner var den tilsvarende differansen 2,3 pct. i 1951 mot 5,5 pct. i 1954.

Et trekk i denne utviklingen er at skattytere i skatteklasser 3 og høyere med inntekt lik 10 000 1955-kroner, ikke har betalt statsskatt siden 1953. Det samme gjelder skatteklasser 8 for inntekt lik 20 000 1955-kroner. Ser en bort fra disse tilfellene, har skatteprosenten i 1954—1956 igjen utviklet seg noenlunde parallelt for alle skatteklasser.

Det er ikke lett å peke ut hvordan samspillet mellom prisutvikling og endringer i skattevedtak har formet utviklingen i statsskatteprosentene. Statskattevedtaket har vært bygd opp på en komplisert måte, og er dessuten endret vesentlig flere ganger over den perioden vi betrakter. De høye statsskattene i 1947, 1948 og 1949 for høye og middelhøye inntekter, må imidlertid kunne tilskrives de ekstraordinære statsskattene som ble innkrevd i disse årene (krigs-skadeavgift og verneskatt). De vridninger som har skjedd i forholdet mellom skattleggingen av skattytere med ulik forsørgelsesbyrde, skyldes for en stor del de endringer som ble foretatt i statsskattvedtaket mellom budsjettåret 1952-53 og 1953-54. Til og med budsjettåret 1952-53 var det nemlig spesielle «familievennlige» progresjonsregler for skatteklasser 2 og over, mens vi fra 1953-54 av har hatt bare én tabell.

Samlet skatt. Skatteprosentene for samlet skatt utgjør summen av kommuneskatteprosentene og statsskatteprosentene. For skatteklasser 1, realinntekt lik 50 000 1955-kroner, har skatteprosenten for samlet skatt ligget mellom 37,8 og 54,7 i den perioden vi studerer. For samme inntekt, skatteklasser 8, har skatteprosenten variert mellom 24,1 og 37,6. De tilsvarende tall for realinntekt lik 10 000 1955-kroner er 16,8—21,6 pct. for klasse 1 og 1,1—3,9 pct. for klasse 8.

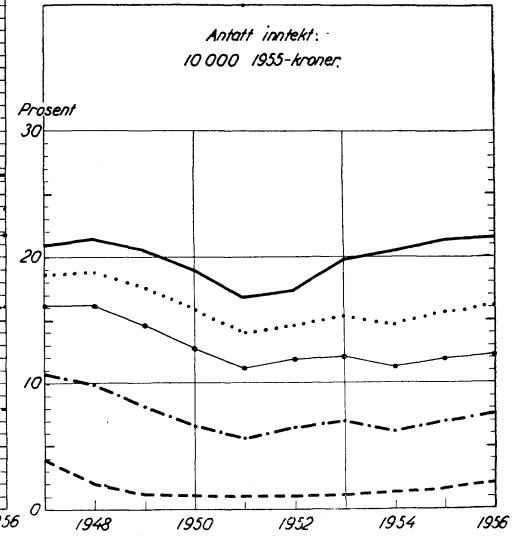
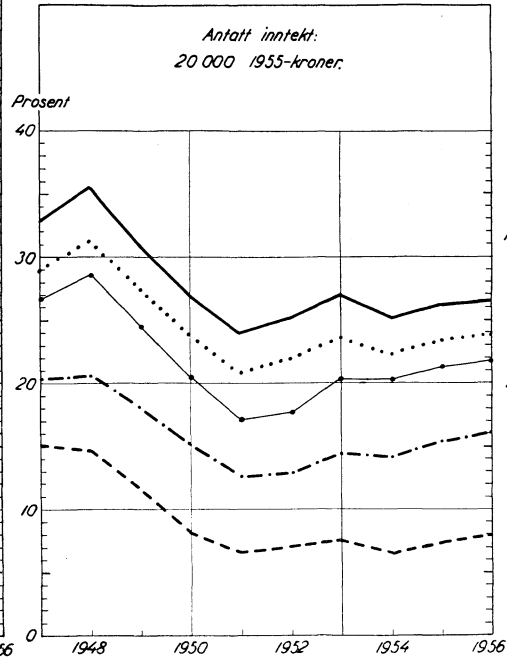
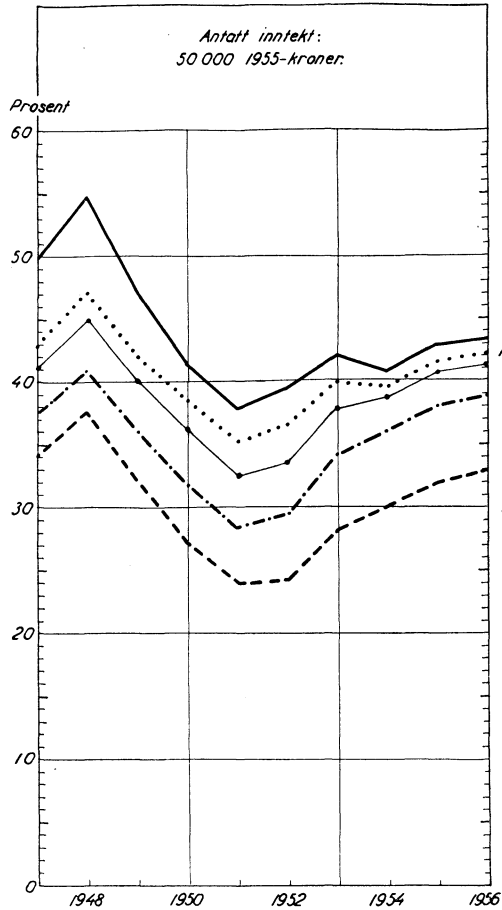
Utviklingen over perioden av den samlede skattlegging gjenspeiler hovedtrekk vi tidligere har pekt på. Disse hovedtrekkene kan resymeres slik:

1. Stort sett har skatteprosenten avtatt over perioden.
2. For svært mange av de tilfellene vi har studert, gjelder at 1951 er det år i perioden der skatteprosenten er lavest.
3. For høye og til dels middelhøye inntekter er 1948 det år der skattleggingen var høyest.
4. Forskjellen i skatteprosent mellom de ulike skatteklasser har avtatt for høye inntekter, men den har tiltatt for lave inntekter.

Denne undersøkelsen beskriver i en viss forstand utviklingen i den «reelle» skattleggingen i årene etter krigen. Noe fullstendig bilde av skattleggingen gir likevel diagrammene ikke. Vi har således holdt oss til kommuneskattleggingen i Oslo, og vi har bare studert skattleggingen for 3 inntektsnivåer. Leseren må dessuten huske at hva den enkelte skattyter faktisk har betalt av sin inntekt

Betalt samlet skatt i prosent av antatt inntekt.

Diagram III

i skatt, avhenger av den inntektsutvikling som nettopp denne skattyteren har hatt. Våre resultater kan ikke her engang gjøre krav på å representere hva gjennomsnittet faktisk har betalt. Realinntekten pr. skattyter har nemlig steget noe over denne perioden, mens vi her har betraktet konstante realinntekter.

English summary.

This study aims at presenting an analysis of personal income taxation in the years 1947—1956. The diagrams show the estimated tax as percentages of the income in the year when the tax was paid. All cases in the study are based on an assumption of constant real income.

Diagram I shows the municipal taxes, diagram II the state tax and diagram III a combination of all income taxes. Each diagram contains 3 graphs. These refer to constant incomes (in real terms) of 50 000 1955-kroner, 20 000 1955-kroner and 10 000 1955-kroner respectively. Each graph has curves for unmarried taxpayers (skatteklasse 1), taxpayers with one dependent (skatteklasse 2), taxpayers with two dependents (skatteklasse 3), taxpayers with four dependents (skatteklasse 5) and taxpayers with seven dependents (skatteklasse 8).

